

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město
tel. 257 042 094, ID datové schránky: qr9ab9x
e-mail: arbitr@finarbitr.cz
www.finarbitr.cz

Evidenční číslo: FA/30604/2017
Spisová značka (uvádějte vždy v korespondenci): FA/ST/1049/2016

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 13. 6. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh navrhovatele ■, zastoupeného zákonným zástupcem, ■, zastoupeného na základě plné moci Mgr. Hynkem Růžičkou, LL.M., advokátem, evidenční číslo ČAK 15370, se sídlem U Průhonu 1598/13a, 170 00 Praha 7 (dále jen „Navrhovatel“), proti společnosti Raiffeisen stavební spořitelna a.s., IČO 49241257, se sídlem Koněvova 2747/99, 130 45 Praha 3, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, spisová značka B 2102 (dále jen „Instituce“), vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci vrácení částky 240 Kč na účet stavebního spoření č. ■, určení neplatnosti článků 1.3 a 1.6 Sazebníku úhrad za poskytnuté služby č. 151, a zaplacení částky 4.900,50 Kč, takto:

Návrh se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

O d ů v o d n ě n í :

1 Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti sazebníku Instituce v části stanovující výši úhrady za vedení účtu stavebního spoření a vrácení úhrady za vedení účtu stavebního spoření, kterou Instituce zaúčtovala k tíži účtu stavebního spoření, který pro Navrhovatele vede ke smlouvě o stavebním spoření, a v části stanovující výši úhrady za ukončení smlouvy o stavebním spoření v případě, že zůstatek na účtu stavebního spoření je vyšší než sjednaná cílová částka. Navrhovatel se domáhá, aby mu Instituce zaplatila náklady, které vynaložil na uplatnění pohledávky vůči Instituci, jako zákonného příslušenství pohledávky za Institucí.

Finanční arbitr zjistil, že dne 4. 9. 2007 Navrhovatel s Institucí uzavřel smlouvu o stavebním spoření č. ■ (dále jen Smlouva o stavebním spoření“), na základě které mu Instituce zřídila účet stavebního spoření č. ■ (dále jen „Účet stavebního spoření“). Finanční arbitr zjistil, že součástí Smlouvy o stavebním spoření jsou Všeobecné obchodní podmínky stavebního

spoření schválené Rozhodnutím Ministerstva financí ze dne 12. 3. 2004, č.j. 35/46851/2004-353, účinné od 1. 4. 2004 (dále jen „Všeobecné obchodní podmínky“).

Podle svého označení i obsahu je Smlouva o stavebním spoření smlouvou o stavebním spoření ve smyslu zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb., ve znění účinných ode dne 3. 7. 2006, resp. ode dne uzavření Smlouvy o stavebním spoření (dále jen „zákon o stavebním spoření“).

Finanční arbitr považuje Navrhovatele za spotřebitele ve smyslu § 1 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, protože nezjistil, že Navrhovatel by v právním vztahu s Institucí založeném Smlouvou o stavebním spoření nevystupoval jako fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak definují spotřebitele hmotněprávní předpisy.

Finanční arbitr z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je oprávněna k výkonu činností uvedených v zákoně o stavebním spoření a je tak provozovatelem stavebního spoření podle § 2 zákona o stavebním spoření, tedy stavební spořitelnou. Finanční arbitr ji proto považuje za instituci ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitr příslušný, neboť se jedná o spor mezi spotřebitelem a stavební spořitelnou při poskytování stavebního spoření podle § 1 odst. 1 písm. g) ve spojení s § 3 odst. 1 a 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českého soudu.

2 Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že dne 4. 9. 2007 s Institucí uzavřel Smlouvu o stavebním spoření, jejíž součástí jsou Všeobecné obchodní podmínky.

Dále Navrhovatel tvrdí, že si s Institucí výslovně dohodl „*úhrady za vedení účtu stavebního spoření čtvrtletně ve výši 72 Kč a za výpis z tohoto účtu ve výši 23 Kč. Dále byla dohodnuta možnost změny dohodnutých úhrad v souladu se zákonem o stavebním spoření o přírůstek indexu spotřebitelských cen za posledních 12 měsíců dle ČSÚ. Bylo dohodnuto, že upravená výše je platná od 1. 1. následujícího kalendářního roku a musí být zveřejněna nejpozději přede dnem platnosti upravené výše úhrad v Sazebníku. Tato pravidla platí v době spoření, nejdéle však po dobu 72 měsíců od uzavření smlouvy o stavebním spoření.*“ Navrhovatel tvrdí, že tato ujednání jsou v souladu s § 5 odst. 11 zákona o stavebním spoření, který stanoví, že způsob stanovení úplaty nesmí být závislý jen na vůli stavební spořitelny.

Navrhovatel tvrdí, že z výpisu z Účtu stavebního spoření za rok 2015 zjistil, že Instituce s valutou ke dni 30. 6. 2015, ke dni 30. 9. 2015 a 26. 12. 2015 k tíži Účtu stavebního spoření zaúčtovala úhradu za vedení účtu ve výši 160 Kč. Navrhovatel tvrdí, že Instituce na Smlouvě o stavebním spoření „*strhla v rozporu s uzavřenou smlouvou částku ve výši 240,- Kč a bezdůvodně se obohatila na úkor navrhovatele.*“

Navrhovatel tvrdí, že se u Instituce dne 10. 2. 2015 dovolal neplatnosti a neúčinnosti ustanovení „*1.3 úhrada za vedení účtu čtvrtletně - 160 Kč, - 1.6 úhrada za ukončení smlouvy o stavebním spoření – zůstatek na účtu klienta je vyšší než sjednaná cílová částka – 4%*“

z rozdílu mezi zůstatkem na účtu klienta zaokrouhleného na celé tisíce korun českých nahoru a sjednanou cílovou částkou“ Sazebníku úhrad a Sazebníku účinného od 1. 4. 2015. Navrhovatel tvrdí, že Instituce jeho žádost odmítla s tím, že „ustanovení čl. 22 VOP umožňují Sazebník úhrad měnit.“

Navrhovatel popisuje, že se dne 10. 2. 2016 opakovaně obrátil na Instituci, tentokrát v zastoupení advokátem, s výzvou ke smírnému jednání o tom, aby se Instituce „zdržela uplatňování poplatku za vedení účtu čtvrtletně ve výši 160,- Kč a úhrady za ukončení smlouvy o stavebním spoření ve výši 4% z rozdílu mezi zůstatkem na účtu klienta zaokrouhleného na celé tisíce korun českých nahoru a sjednanou cílovou částku, - na smlouvu stavebního spoření ■ připsala neoprávněně strženou částku ve výši 240,- Kč - a uhradila k rukám právního zástupce náklady navrhovatele vzniklé hájením jeho práv za 2 úkony právní služby a paušální náhradu dle advokátního tarifu, včetně DPH.“ Navrhovatel tvrdí, že Instituce jeho žádost odmítla s tím, že „postupuje tak, jak bylo s klienty smluvně sjednáno.“

Navrhovatel argumentuje, že si s Institucí sjednal, že „[z]měna smlouvy o stavebním spoření nabývá účinnosti podpisem dodatku ke smlouvě o stavebním spoření, a to oběma smluvními stranami (čl. 9 bod 2 VOP).“

Navrhovatel tvrdí, že „[m]ezi smluvními stranami nebyl písemně uzavřen žádný dodatek, jímž by byla ujednána úhrada za vedení účtu ve výši 160,- Kč čtvrtletně. Strany si ani nevyhradily ve smlouvě nebo obchodních podmínkách, které jsou její součástí, zvláštní způsob změny obchodních podmínek, a proto předpoklady pro jejich změnu se řídí zákonnou úpravou pro změnu obsahu smlouvy samotné, jak vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.2.2013, sp. zn. 23 Cdo 1098/2012. „K tomu, aby se nové znění obchodních podmínek při jejich změně stalo součástí uzavřené smlouvy, nepostačuje, aby strana, o jejíž podmínky jde, oznámila jejich změnu. (...) Jestliže bude jednostranně oznámena změna obchodních podmínek, na které smlouva odkázala, není to platný úkon, v jehož důsledku by došlo ke změně smlouvy, a jednání jiné než podle původního znění, pokud nedojde řádným způsobem ke změně smlouvy, bude v rozporu se smlouvou.“

Navrhovatel namítá, že je spotřebitelem, který je v postavení slabší smluvní strany, a že Smlouva o stavebním spoření byla uzavřena jako smlouva adhezní. Navrhovatel dále namítá, že podle § 55 občanského zákoníku se smluvní ujednání spotřebitelských smluv nemohou odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele. Spotřebitel se zejména nemůže vzdát práv, která mu zákon poskytuje, nebo jinak zhoršit své smluvní postavení. Navrhovatel namítá, že „[n]epřípustná jsou zejména smluvní ujednání, která zavazují spotřebitele k plnění podmínek, s nimiž neměl možnost se seznámit před uzavřením smlouvy, a dovolují dodavateli jednostranně změnit smluvní podmínky bez důvodu sjednaného ve smlouvě.“ Taková ujednání ve spotřebitelských smlouvách jsou ve smyslu § 56 občanského zákoníku neplatná. V pochybnostech o významu spotřebitelských smluv potom platí výklad pro spotřebitele příznivější.

Navrhovatel argumentuje, že „[u]stanovení článku 22. bod 3 VOP je v rozporu s ust. § 56 občanského zákoníku, neboť dovoluje stavební spořitelně jednostranně změnit smluvní podmínky bez důvodu sjednaného ve smlouvě a je dle ust. § 55 občanského zákoníku neplatné. Tento závěr vyplývá i z rozhodnutí Okresního soudu v Chebu ze dne 31.5.2010, sp. zn. 15 C 410/2009, podle kterého „i kdyby zákon v obecné rovině připouštěl možnost podnikatele jednostranně měnit smluvní podmínky ohledně podstatných náležitostí smlouvy v rozsahu všeobecných podmínek, je takové ustanovení v rozporu s ust. § 2 odst. 2 občanského

zákoníku, a protoneplatné podle ust. § 39 občanského zákoníku. U spotřebitelské smlouvy navíc neplatné podle ust. § 56 odst. 1. 3 písm. 4) občanského zákoníku, a to absolutně. ““

Navrhovatel tvrdí, že „[i] veřejný ochránce práv konstatuje, že Ministerstvo financí při schvalování všeobecných obchodních podmínek stavebních spořitelen nedostatečně kontrolu, zda jsou v souladu s právním řádem jako celkem a umožňuje tak svým jednáním, aby byla práva klientů poškozována. „V praxi tak dochází i k tomu, že podmínky schválené ministerstvem mohou obsahovat neplatná či nicotná ustanovení, nebo ustanovení poškozující práva klientů spořitelny. ““

Navrhovatel dále tvrdí, že „neexistuje žádný právní a ekonomický důvod pro účtování poplatku za vedení účtu čtvrtletně u nových smluv ve výši 80,- Kč a ve výši 160,- Kč u smluv starších. Náklady spojené s vedením účtu u stavební spořitelny jsou pro všechny smlouvy totožné a zavedením poplatku ve výši 160,- Kč stavební spořitelna zastírá svůj záměr, aby klienti přešli na tarify, které jsou pro ni výhodnější. “

Dále Navrhovatel namítá, že „[p]oplatek ve výši 4% mezi zůstatkem na účtu a sjednanou cílovou částkou nebyl mezi smluvními stranami písemně ujednáno a pro účtování tohoto poplatku, jenž má nepochybně charakter smluvní pokuty, neplyne stavební spořitelně oprávnění ani ze zákona. Tento poplatek je naprosto nemravný a stavební spořitelna účtováním tohoto poplatku zastírá svůj záměr, aby klienti přešli na tarify, které jsou pro ni výhodnější. Ustanovení článku 22. Bod 3 VOP je v rozporu s ust. § 56 občanského zákoníku, neboť dovoluje stavební spořitelně jednostranně změnit smluvní podmínky bez důvodu sjednaného ve smlouvě a je dle ust. § 55 občanského zákoníku neplatné. Z tohoto důvodu není poplatek ve výši 4% mezi zůstatkem na účtu a sjednanou cílovou částkou platně ujednáno a stavební spořitelna není oprávněna jeho zaplacení po účastníkovi požadovat. Pokud by stavební spořitelna vůči účastníkovi výše uvedené poplatky uplatňovala, bude jednat bez právního titulu a bude se na účet účastníků bezdůvodně obohacovat. “

Navrhovatel argumentuje, že „[b]ez ohledu na pojmenování stanovení povinnosti uhradit poplatek dle bodu 1.6 Sazebníku ve výši 4% mezi zůstatkem na účtu a sjednanou cílovou částkou stavební spořitelnou, obsah tohoto ujednání odpovídá institutu smluvní pokuty. Takové ujednání stavební spořitelny o smluvní pokutě je pak v rozporu s ust. § 544 občanského zákoníku. Ujednání o smluvní pokutě musí být písemné a musí být obsaženo buď ve smlouvě hlavní, nebo písemně uzavřeno samostatně. Mezi navrhovatelem a stavební spořitelnou však k žádnému takovému písemnému ujednání o povinnosti navrhovatele uhradit při ukončení smlouvy o stavebním spoření poplatek ve výši 4% mezi zůstatkem na účtu a sjednanou cílovou částkou nedošlo, a proto je neplatné a neúčinné a odporuje zákonné úpravě. Shodně tak uvádí i Ústavní soud v nálezu ze dne 11.11.2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11 „V rámci spotřebitelských smluv ujednání zakládající smluvní pokutu nebo jiné obdobně znevýhodňující ustanovení zásadně nemůže být součástí tzv. všeobecných obchodních podmínek, nýbrž toliko spotřebitelské smlouvy samotné (listiny, na niž spotřebitel připojuje svůj podpis).“. V obecné rovině pak smluvní pokuta slouží pouze pro případ porušení smluvní povinnosti, nikoliv jako závazek zaplatit určitou částku v případě ukončení závazku či přesporení cílové částky. Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí ze dne 21.1.2002, sp. zn. 33 Odo 771/2001, a Okresní soud v Chebu v rozhodnutí ze dne 31.5.2010, sp. zn. 15 C 410/2009, shodně uvádějí, že je smluvní pokuta ve všeobecných podmínkách „sjednána neplatně, pokud její úhrada nebyla vázána na porušení smluvní povinnosti, ale na ukončení smluvního vztahu“. Přesporení cílové částky není porušením žádné smluvní

povinnosti, tedy není předpokladem pro uplatnění práva na zaplacení poplatku ve výši 4% mezi zůstatkem na účtu a sjednanou cílovou částkou stavební spořitelnou.“

Navrhovatel tvrdí, že „činil účelně kroky k smírnému řešení a právní pomoc advokáta s ohledem na složitost právní problematiky je účelná a vyvolaná samotným jednáním finanční instituce. Náklady právního zastoupení je stanoveny za 3 úkony právní služby dle vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, § 9 odst. 1, § 11, 12 odst. 4, § 13 odst. 3, včetně DPH činí 4.900,50 Kč.“

Navrhovatel tvrdí, že se „více než rok snažil o smírné řešení sporu s finanční institucí. V únoru 2015 zaslal finanční instituci námitku neplatnosti a neúčinnosti změn Sazebníku. Jelikož na tuto námitku finanční instituce nerefletovala a trvala na účtování poplatků dle Sazebníku, navrhovatel učinil další pokus smírné řešení prostřednictvím advokáta - výzva navrhovatele finanční instituci k smírnému řešení před zahájením řízení před finančním arbitrem dne 10. 2. 2016, v níž již požadoval náhradu nákladů právního zastoupení vzniklých s hájením jeho práv za 2 úkony právní služby a paušální náhradu dle advokátního tarifu, včetně DPH.“

Navrhovatel tvrdí, že „[k]dyby finanční instituce již v roce 2015 uznala neúčinnost Sazebníku vůči navrhovateli, byl tento připraven náklady právní pomoci po finanční instituci nepožadovat. Finanční instituce je v postavení odborníka plně vybavena zaměstnanci s právním vzděláním a musela si být vědoma, že vydání napadeného Sazebníku je v rozporu s ujednanou smlouvou a právními předpisy na ochranu spotřebitele. Námitku neúčinnosti a neplatnosti Sazebníku učiněnou samotným navrhovatelem odmítla, i když tato výzva obsahovala právní zdůvodnění neúčinnosti Sazebníku. Výzvu navrhovatele učiněnou prostřednictvím právního zástupce k smírnému řešení před zahájením řízení před finančním arbitrem dne 10. 2. 2016 finanční instituce odmítla, i když tato výzva obsahovala kvalifikované právní stanovisko odůvodňující právní názor navrhovatele ohledně neúčinnosti změn Sazebníku.“

Navrhovatel potvrzuje, že „si je plně vědom ustanovení § 18 zákona č. 229/2002 Sb., zákon o finančním arbitrovi, jež se vztahuje na bezplatnost řízení před finančním arbitrem, a proto náklady právního zastoupení v řízení před finančním arbitrem neuplatňuje.“ Navrhovatel tvrdí, že „[p]ožadované náklady právní pomoci za tři úkony právní služby dle advokátního tarifu jsou náklady na vymáhání pohledávky, jako příslušenství pohledávky dle § 549 občanského zákoníku.“ Navrhovatel se proto po Instituci domáhá zaplacení nákladů ve výši 4.900,50 Kč.

Navrhovatel upřesňuje svůj nárok na zaplacení nákladů spojených s uplatněním pohledávky vůči Instituci tak, že „[p]rávní služba advokáta spočívala v právním poradenství navrhovateli ohledně námitky neplatnosti a neúčinnosti změn Sazebníku a vrácení bezdůvodného obohacení v únoru 2015, převzetí právního zastoupení navrhovatele a výzvě advokáta jako právního zástupce navrhovatele finanční instituci k smírnému řešení před zahájením řízení před finančním arbitrem dne 10. 2. 2016. Problematika stavebního spoření a poplatků účtovaných stavební spořitelnou není problematikou triviální a posouzení, zda finanční instituce postupuje v souladu s uzavřenou smlouvou stavebního spoření, vyžaduje odborné právní posouzení smlouvy včetně právní úpravy ochrany spotřebitele dle občanského zákoníku, zákona o stavebním spoření, včetně posouzení aplikovatelnosti znění příslušných předpisů v důsledku jejich změn a příslušné judikatury. Též možnost uplatnění samotného

nároku v řízení před finančním arbitrem samotným spotřebitelem vyžaduje informovanost o této možnosti. “

Navrhovatel tvrdí, že dopis Instituce ze dne 1. 7. 2016 „*není možno považovat za uznání nároku navrhovatelky, neboť nesplňuje požadavky ustanovení § 2053 občanského zákoníku*“. Navrhovatel dále tvrdí, že tento dopis „*sám o sobě není překážkou, aby finanční instituce v budoucnu neustoupila od účtování úhrady za vedení účtu či rozhodla, že bude účtovat úhradu za ukončení smlouvy o stavebním spoření ve výši 4%*“. Navrhovatel současně namítá, že „*neobdržel žádný výpis z účtu stavebního spoření, ze kterého by bylo zřejmé, že finanční instituce zpětně zaúčtovala úhrady za vedení účtu*“.

Navrhovatel dále tvrdí, že „*samotný dopis finanční instituce ze dne 1. 7. 2016 nelze považovat za uspokojení v návrhu uplatněného nároku v plném rozsahu, a tudíž důvod zastavení řízení pro bezpředmětnost dle § 24 zákona o finančním arbitrovi. Jelikož účtování úhrad zejména účtování úhrady za ukončení smlouvy o stavebním spoření ve výši 4% dle Sazebníku připadá v úvahu při ukončení smlouvy v budoucnu, je na místě pouze rozhodnutí o určení neúčinnosti příslušných stanovení sazebníku vůči navrhovateli či uzavření smíru dle § 141 odst. 8 správního řádu*“.

3 Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že Smlouva o stavebním spoření byla uzavřena dne 4. 9. 2007, přičemž její nedílnou součástí se staly Všeobecné obchodní podmínky a také Příloha č. 0064 a Příloha č. 0075. Instituce dále potvrzuje, že za dobu trvání smluvního vztahu nebyla provedena žádná změna Smlouvy o stavebním spoření, pouze v roce 2008 došlo ke změně adresy Navrhovatele.

Instituce tvrdí, že „*[d]ne 7. 7. 2016 byly na účet připsány (vráceny) s valutou dne 30. 6. 2015, 30. 9. 2015, 31. 12. 2015 a 31. 3. 2016 částky ve výši 160 Kč, tj. úhrady za vedení účtu uhrazené v uvedené dny, a současně byly se stejnou valutou zaúčtovány úhrady ve výši 80 Kč*“. Instituce dále popisuje, že „*byla provedena korekce úroku k 1. 1. 2016 (tj. za rok 2015) a k 1. 4. 2016 a daní z těchto úroků*“ a „*[n]ásledně byla dodatečně nárokována záloha státní podpory za rok 2015 ve výši 24 Kč, která byla na účet připsána dne 12. 9. 2016*“.

Instituce vysvětluje, že „*[k]orekce výše úhrady za vedení účtu byla realizována v roce 2016, a tudíž nemůže být uvedena ve výpisu za rok 2015. Veškeré účetní operace, kterými byly účtovány zvýšené úhrady kompenzovány a nahrazeny standardní výší, včetně korekce úroků za příslušné období jsou uvedeny ve výpisu z účtu za rok 2016*“.

Instituce tvrdí, že „*[p]očínaje druhým čtvrtletím 2016 není u Smlouvy účtována úhrada za vedení účtu, což je zřejmé z výpisu z účtu za rok 2016 a za rok 2017. Jedinou operací, která byla na účtu Smlouvy realizována v roce 2017, je přípis zálohy státní podpory za rok 2016*“.

Instituce dále tvrdí, že „*při ukončení smlouvy o stavebním spoření č. ■ nebude účtována úhrada za ukončení smlouvy o stavebním spoření ve výši 4 % z rozdílu mezi zůstatkem na účtu klienta zaokrouhleného na celé tisíce korun českých nahoru a sjednanou cílovou částkou*“.

4 Smírné řešení sporu

Finanční arbitr v souladu s ustanovením § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Navrhovatel smírné řešení „považuje za možné za podmínky, kdy instituce návrhu navrhovatele v plném rozsahu vyhoví a nahradí mu k rukám právního zástupce náklady právního zastoupení vzniklé s hájením práv navrhovatele za tři úkony právní služby a tři režijní paušály dle advokátního tarifu, včetně DPH.“ Instituce „v zájmu smírného řešení sporu vyhověla všem požadavkům Navrhovatele uvedeným v návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem, a to: a) vrácení na účet stavebního spoření č. ■ částky ve výši 240 Kč, kterou dle názoru Navrhovatele RSTS neoprávněně účtovala za vedení výše uvedeného účtu stavebního spoření, b) neuplatnění ustanovení Sazebníku úhrad za poskytované služby (dále jen „Sazebník“), kterým se stanoví výše úhrady za vedení účtu stavebního spoření u smluv o stavebním spoření po uplynutí 72 měsíců ode dne uzavření smlouvy ve výši 160 Kč čtvrtletně, c) neuplatnění ustanovení Sazebníku, kterým se stanoví výše úhrady za ukončení smlouvy o stavebním spoření v případě, že zůstatek na účtu klienta je vyšší než sjednaná cílová částka, a to ve výši 4 % z rozdílu mezi zůstatkem na účtu klienta zaokrouhleného na celé tisíce korun českých nahoru a sjednanou cílovou částkou.“ Smírného řešení sporu se finančnímu arbitrovi nepodařilo dosáhnout.

5 Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje podklady; při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a posouzení podkladů.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, a aby rozhodnutí finančního arbitra soud jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Předmětem sporu je v tomto případě posouzení, zda má Navrhovatel nárok na

- a) vrácení částky 240 Kč;
- b) určení, že ujednání o úhradě za vedení účtu v čtvrtletní výši 160 Kč v článku 1.3 Sazebníku úhrad je neplatné;
- c) určení, že ujednání o úhradě ve výši 4 % z rozdílu mezi zůstatkem na Účtu stavebního spoření a sjednanou cílovou částkou v článku 1.6 Sazebníku úhrad je neplatné;
- d) zaplacení nákladů ve výši 4.900,50 Kč spojených s uplatněním pohledávky ve výši 240 Kč jako jejího zákonného příslušenství.

5.1 Rozhodná právní a smluvní úprava

Právní vztah založený mezi Navrhovatelem a Institucí Smlouvou o stavebním spoření se řídí zákonem o stavebním spoření ve zněních účinných ode dne 3. 7. 2006, resp. ode dne uzavření Smlouvy o stavebním spoření. Pokud zákon o stavebním spoření určitou otázku neupravuje, použije se zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinných do dne 31. 12. 2013 (dále jen „občanský zákoník“), jako obecný právní předpis, neboť zákon o stavebním spoření je ve vztahu k občanskému zákoníku zákonem speciálním.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“), nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014 a nahradil občanský zákoník. Podle § 3028 odst. 1 nového občanského zákoníku se tímto zákonem (myšleno novým občanským zákoníkem) „řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“, přičemž podle odstavce 3 téhož ustanovení se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná), a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“ řídí dosavadními právními předpisy. Finanční arbitr nezjistil, že by si Navrhovatel a Instituce sjednali, že by se právní vztah založený Smlouvou o stavebním spoření měl řídit novým občanským zákoníkem. Současně podle § 3030 nového občanského zákoníku platí, že „[i] na práva a povinnosti, která se posuzují podle dosavadních právních předpisů, se použijí ustanovení části první hlavy I.“

Za rozhodnou smluvní úpravu v tomto případě finanční arbitr považuje Smlouvu o stavebním spoření a Všeobecné obchodní podmínky (tj. Všeobecné obchodní podmínky stavebního spoření schválené Rozhodnutím Ministerstva financí ze dne 12. 3. 2004, č. j. 35/46851/2004-353, účinné od 1. 4. 2004).

5.2 Skutková zjištění

Finanční arbitr na základě tvrzení stran sporu a shromážděných podkladů vychází z následujících skutkových zjištění:

- a) dne 4. 9. 2007 uzavřel Navrhovatel s Institucí Smlouvu o stavebním spoření;
- b) ke dni uzavření Smlouvy o stavebním spoření, tj. ke dni 4. 9. 2007, si strany sporu sjednaly cílovou částku ve výši 180.000 Kč („Výše cílové částky Kč 180.000, -“);
- c) ve Všeobecných obchodních podmínkách si Navrhovatel s Institucí dohodl, že:
 1. v článku 4 odst. 6: „V případě, že při ukončení smluvního vztahu je sjednaná cílová částka nižší než zůstatek na účtu účastníka, má stavební spořitelna právo zvýšit cílovou částku do výše zůstatku na účtu účastníka zaokrouhleného na celé tisíce korun nahoru. V ostatním platí ustanovení Čl. 9.“;
 2. v článku 9 odst. 1: „Stavební spořitelna může provést změnu smlouvy o stavebním spoření na základě písemného návrhu účastníka na zvláštním tiskopise stavební spořitelny, a to do přidělení cílové částky nebo do uzavření smlouvy o úvěru ze stavebního spoření, nestanoví-li Všeobecné podmínky jinak. Změna smlouvy o stavebním spoření se může týkat i platnosti těchto Všeobecných podmínek pro smlouvy o stavebním spoření uzavřené před jejich účinností.“;
 3. v článku 9 odst. 2: „Změna smlouvy o stavebním spoření nabývá účinnosti: a) dnem uvedeným v „Přijetí návrhu změny smlouvy o stavebním spoření“ vydaném stavební

spořitelnou v případě, že byla provedena na základě návrhu účastníka - fyzické osoby, b) podpisem dodatku ke smlouvě o stavebním spoření, a to oběma smluvními stranami.“;

4. v článku 9 odst. 3: *„Stavební spořitelna si na přijetí písemného návrhu účastníka na změnu smlouvy o stavebním spoření vyhrazuje lhůtu 30 dní od jeho doručení stavební spořitelně.“;*
 5. v článku 9 odst. 4: *„Po každé provedené změně se ukazatel zhodnocení nově vypočte podle Čl. 14 odst. 6 v souladu s novými smluvními podmínkami. K přidělení cílové částky však může dojít nejdříve po uplynutí lhůty vyhlášené stavební spořitelnou v Oznámení, ne delší než 12 měsíců po změně smlouvy o stavebním spoření, a to i v případě, že byly splněny podmínky stanovené v Čl. 14.“;*
 6. v článku 9 odst. 5: *„Při změně cílové částky (zvýšení nebo snížení) se postupuje v souladu s Čl. 4 odst. 2. V případě snížení cílové částky nesmí být nově dohodnutá cílová částka nižší než zůstatek na účtu účastníka ke dni změny.“;*
 7. v článku 9 odst. 6: *„Úhrada za zvýšení cílové částky se vypočte z té části, o kterou se cílová částka zvyšuje.“;*
 8. v článku 9 odst. 7: *„Při snížení cílové částky se úhrada za uzavření smlouvy o stavebním spoření nevrací.“;*
 9. v článku 9 odst. 8: *„Při změně tarifu se postupuje v souladu s parametry vyhlášenými stavební spořitelnou v Oznámení pro každý tarif.“;*
- d) z výpisu z Účtu stavebního spoření za rok 2015 vyplývá, že:
1. ke dni 1. 1. 2015 činil zůstatek na Účtu stavebního spoření 186.823,48 Kč (*„Počáteční zůstatek 186 823.48“*);
 2. dne 30. 3. 2015 s valutou ke dni 31. 3. 2015 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření úhradu za vedení Účtu stavebního spoření ve výši 80 Kč (*„30.03.2015“*, *„31.03.2015“*, *„úhrada vedení účtu“*, *„-80.00“*);
 3. dne 18. 4. 2015 s valutou ke dni 17. 4. 2015 Instituce zaúčtovala ve prospěch Účtu stavebního spoření státní podporu ve výši 2.000 Kč (*„18.04.2015“*, *„17.04.2015“*, *„státní podpora“*, *„2 000.00“*);
 4. dne 27. 6. 2015 s valutou ke dni 30. 6. 2015 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření úhradu za vedení Účtu stavebního spoření ve výši 160 Kč (*„27.06.2015“*, *„30.06.2015“*, *„úhrada vedení účtu“*, *„-160.00“*);
 5. dne 25. 9. 2015 s valutou ke dni 30. 9. 2015 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření úhradu za vedení Účtu stavebního spoření ve výši 160 Kč (*„25.09.2015“*, *„30.09.2015“*, *„úhrada vedení účtu“*, *„-160.00“*);
 6. dne 26. 12. 2015 s valutou ke dni 31. 12. 2015 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření úhradu za vedení Účtu stavebního spoření ve výši 160 Kč (*„26.12.2015“*, *„31.12.2015“*, *„úhrada vedení účtu“*, *„-160.00“*);
 7. dne 26. 12. 2015 s valutou ke dni 31. 12. 2015 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření úhradu za výpis z Účtu stavebního spoření ve výši 21 Kč (*„26.12.2015“*, *„31.12.2015“*, *„úhrada výpis“*, *„-21.00“*);
 8. dne 26. 12. 2015 s valutou ke dni 1. 1. 2016 Instituce zaúčtovala ve prospěch Účtu stavebního spoření úrok ve výši 1.880,60 Kč (*„26.12.2015“*, *„01.01.2016“*, *„úrok“*, *„1 880.60“*);
 9. dne 26. 12. 2015 s valutou ke dni 1. 1. 2016 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření daň z úroku ve výši 282,09 Kč (*„26.12.2015“*, *„01.01.2016“*, *„daň z úroku“*, *„-282.09“*);

e) z výpisu z Účtu stavebního spoření za rok 2016 vyplývá, že:

1. dne 25. 3.2016 s valutou ke dni 31. 3. 2016 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření úhradu za vedení Účtu stavebního spoření ve výši 160 Kč („25.03.2016“, „31.03.2016“, „úhrada vedení účtu“, „-160.00“);
2. dne 13. 4. 2016 s valutou ke dni 1. 4. 2016 Instituce zaúčtovala ve prospěch Účtu stavebního spoření úrok ve výši 472 Kč („13.04.2016“, „01.04.2016“, „úrok“, „472.00“);
3. dne 13. 4. 2016 s valutou ke dni 1. 4. 2016 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření daň z úroku ve výši 70,80 Kč („13.04.2016“, „01.04.2016“, „daň z úroku“, „-70.80“);
4. dne 23. 4. 2016 s valutou ke dni 18. 4. 2016 Instituce zaúčtovala ve prospěch Účtu stavebního spoření státní podporu ve výši 24 Kč („23.04.2016“, „18.04.2016“, „státní podpora“, „997.00“);
5. dne 7. 7. 2016 s valutou ke dni 30. 6. 2015 Instituce zaúčtovala ve prospěch Účtu stavebního spoření úhradu za vedení Účtu stavebního spoření ve výši 160 Kč („07.07.2016“, „30.06.2015“, „úhrada vedení účtu“, „160.00“);
6. dne 7. 7. 2016 s valutou ke dni 30. 9. 2015 Instituce zaúčtovala ve prospěch Účtu stavebního spoření úhradu za vedení Účtu stavebního spoření ve výši 160 Kč („07.07.2016“, „30.09.2015“, „úhrada vedení účtu“, „160.00“);
7. dne 7. 7. 2016 s valutou ke dni 31. 12. 2015 Instituce zaúčtovala ve prospěch Účtu stavebního spoření úhradu za vedení Účtu stavebního spoření ve výši 160 Kč („07.07.2016“, „31.12.2015“, „úhrada vedení účtu“, „160.00“);
8. dne 7. 7. 2016 s valutou ke dni s valutou ke dni 31. 3. 2016 Instituce zaúčtovala ve prospěch Účtu stavebního spoření úhradu za vedení Účtu stavebního spoření ve výši 160 Kč („07.07.2016“, „31.03.2016“, „úhrada vedení účtu“, „160.00“);
9. dne 7. 7. 2016 s valutou ke dni 30. 6. 2015 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření úhradu za vedení Účtu stavebního spoření ve výši 80 Kč („07.07.2016“, „30.06.2015“, „úhrada vedení účtu“, „-80.00“);
10. dne 7. 7. 2016 s valutou ke dni 30. 9. 2015 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření úhradu za vedení Účtu stavebního spoření ve výši 80 Kč („07.07.2016“, „30.09.2015“, „úhrada vedení účtu“, „-80.00“);
11. dne 7. 7. 2016 s valutou ke dni 31. 12. 2015 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření státní podporu ve výši 80 Kč („07.07.2016“, „31.12.2015“, „úhrada vedení účtu“, „-80.00“);
12. dne 7. 7. 2016 s valutou ke dni 31. 3. 2016 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření částku 80 Kč („07.07.2016“, „31.03.2016“, „úhrada vedení účtu“, „-80.00“);
13. dne 7. 7. 2016 s valutou ke dni 1. 1. 2016 Instituce zaúčtovala ve prospěch Účtu stavebního spoření částku 0,61 Kč („07.07.2016“, „01.01.2016“, „úrok“, „0.61“);
14. dne 7. 7. 2016 s valutou ke dni 1. 1. 2016 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření částku 0,09 Kč („07.07.2016“, „01.01.2016“, „daň z úroku“, „-0.09“);
15. dne 7. 7. 2016 s valutou ke dni 1. 4. 2016 Instituce zaúčtovala ve prospěch Účtu stavebního spoření částku 0,60 Kč („07.07.2016“, „01.04.2016“, „úrok“, „0.60“);
16. dne 7. 7. 2016 s valutou ke dni 1. 4. 2016 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření částku 0,09 Kč („07.07.2016“, „01.04.2016“, „daň z úroku“, „-0.09“);
17. dne 19. 9. 2016 s valutou ke dni 12. 9. 2016 Instituce zaúčtovala ve prospěch Účtu stavebního spoření částku 24 Kč („19.09.2016“, „12.09.2016“, „státní podpora“, „24.00“);

18. dne 24. 12. 2016 s valutou ke dni 31. 12. 2016 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření úhradu za výpis z Účtu stavebního spoření ve výši 21 Kč („24.12.2016“, „31.12.2016“, „úhrada výpis“, „-21.00“);
 19. dne 31. 12. 2016 s valutou ke dni 1. 1. 2017 Instituce zaúčtovala ve prospěch Účtu stavebního spoření úrok ve výši 143,77 Kč („31.12.2016“, „01.01.2017“, „úrok“, „143.77“);
 20. dne 31. 12. 2016 s valutou ke dni 1. 1. 2017 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření daň z úroku ve výši 21,57 Kč („31.12.2016“, „01.01.2017“, „daň z úroku“, „-21.57“);
- f) z výpisu z Účtu stavebního spoření za rok 2017 vyplývá, že:
1. dne 18. 4. 2017 s valutou ke dni 18. 4. 2017 Instituce zaúčtovala ve prospěch Účtu stavebního spoření státní podporu ve výši 42 Kč („18.04.2017“, „18.04.2017“, „státní podpora“, „42.00“);
 2. ke dni 29. 8. 2017 činil zůstatek na Účtu stavebního spoření 191.567,42 Kč („Konečný zůstatek ke dni 29.08.2017“, „191567.42“).

5.3 Nárok na vrácení částky 240 Kč na Účet stavebního spoření

Finanční arbitr před posouzením nároku Navrhovatel na vrácení částky 240 Kč na Účet stavebního spoření jako předběžnou otázku posuzoval, zda právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření ke dni 27. 6. 2015, ke dni 25. 9. 2015 a ke dni 26. 12. 2015, kdy Instituce k tíži Účtu stavebního spoření zaúčtovala jako úhradu za vedení tohoto účtu 160 Kč, trval.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel si s Institucí sjednali cílovou částku 180.000 Kč a z Výpisu z Účtu stavebního spoření vyplývá, že ke dni 1. 1. 2015 činil zůstatek na Účtu stavebního spoření již 186.823,48 Kč („Počáteční zůstatek 186 823.48“).

Sjednaná výše cílové částky ve smlouvě o stavebním spoření je současně sjednanou rozvazovací podmínkou. Dosažením cílové částky dochází k zániku právního vztahu ze smlouvy o stavebním spoření ve smyslu § 36 odst. 1 občanského zákoníku naplněním účelu smlouvy. K zániku smlouvy o stavebním spoření potom není potřeba jiné právní skutečnosti (například právního úkonu jedné ze smluvních stran) než, že sjednaná cílová částka byla naspořena nebo přespořena. To samozřejmě neplatí, upraví-li si strany zánik právního vztahu ze smlouvy o stavebním spoření jinak.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel si s Institucí v článku 4 odst. 6 Všeobecných obchodních podmínek sjednali, že v případě přespoření cílové částky „*má stavební spořitelna právo zvýšit cílovou částku do výše zůstatku na účtu účastníka zaokrouhleného na celé tisíce korun nahoru. V ostatním platí ustanovení Čl. 9.*“

Ze shromážděných podkladů, konkrétně z výpisů z Účtu stavebního spoření, které strany v řízení předložily, konkrétně za rok 2015 („*Cílová částka: 180 000.00 Kč*“) za rok 2016 („*Cílová částka: 180 000.00 Kč*“) a za rok 2017 („*Cílová částka: 180 000.00 Kč*“), ani z tvrzení stran sporu nezjistil, že by podle článku 4 odst. 6 Všeobecných obchodních podmínek Instituce využila svého práva a cílovou částku navýšila, resp. že by cílová částka byla zvýšena dohodou stran sporu jako smluvních stran Smlouvy o stavebním spoření podle článku 9 Všeobecných obchodních podmínek.

Navrhovatel s Institucí si tedy nesjednali, že by právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření neměl zaniknout naspořením (prvním přespořením) sjednané cílové částky 180.000 Kč.

Ze shromážděných podkladů nevyplývá, kdy k naspoření (prvnímu přespoření) došlo, neboť strany předložily pouze výpis z Účtu stavebního spoření za rok 2015 s počátečním zůstatkem 186.823,48 Kč („*Počáteční zůstatek 186 823.48*“), je však nesporné, že ke dnům tvrzeného nesprávného zaúčtování úhrady za vedení Účtu stavebního spoření právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření již netrval, a proto Instituce nebyla oprávněna zaúčtovat si k tíži Účtu stavebního spoření úhradu žádnou.

To znamená, že všechna účtování úhrad a daní k tíži Účtu stavebního spoření a naopak připisování úroků a státní podpory ve prospěch Účtu stavebního spoření po prvním přespoření cílové částky jsou neoprávněným navyšováním pohledávky Instituce za Navrhovatelem a naopak pohledávky Navrhovatele za Institucí, tedy jejich vzájemným bezdůvodným obohacením, konkrétně v podobě plnění z právního důvodu, který již odpadl ve smyslu § 451 odst. 2 občanského zákoníku. Pokud obě strany smlouvy, která již zanikla, resp. právní vztah ze smlouvy zanikl, si vzájemně podle ní plnily, pak § 457 platí, že „*[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.*“

Z poměrů částek, které Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření (úhrady za vedení Účtu stavebního spoření, úhrady za výpisy z Účtu stavebního spoření, daně z úroku) a částek které Instituce připsala v jeho prospěch (úroky a státní podporu) podle výpisů z Účtu stavebního spoření je přitom zřejmé, že v projednávaném případě se pohledávka Navrhovatele za Institucí navýšila více než pohledávka Instituce za Navrhovatelem.

V řízení před finančním arbitrem podle § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi platí, že „*[n]avrhovatelem pro účely tohoto zákona může být pouze spotřebitel*“. Zahájit řízení před finančním arbitrem a určit předmět sporu tedy může pouze Navrhovatel.

Finanční arbitr tedy sice nemůže Navrhovateli uložit povinnost k plnění, to však znamená, že mu ale nemůže ani přiznat plnění ve smyslu § 458 odst. 1 občanského zákoníku v podobě vrácení bezdůvodného obohacení, když totéž nemůže přiznat Instituci [srov. například Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2007, sp. zn. 32 Odo 174/2006: „*Dovolací soud nesouhlasí s názorem dovolatelky, že soud měl zjišťovat výši bezdůvodného obohacení jen v rozsahu prací odpovídajících vymáhané částce a nikoli v celém rozsahu plnění, kterého se žalovanému od žalobkyně dostalo. Dovolatelka totiž při své argumentaci zcela pomíjí ustanovení § 457 občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“), podle kterého je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal. Citované ustanovení má ten důsledek, že došlo-li ke vzájemnému plnění obou účastníků z neplatné smlouvy (jak tomu bylo i v posuzované věci), je povinnost každého z účastníků vrátit druhému vše, co podle ní dostal, povinností synallagmatickou (srov. stanovisko Nejvyššího soudu Cpj 34/74, publikované pod Rc 26/75 ve Sbírce soudních rozhodnutí, ročník 1975, č. 5). Jde-li o vrácení vzájemných peněžitých plnění (jelikož plnění žalobkyně nebylo dobře možné vydat a musí být proto i zde poskytnuta náhrada v penězích - srov. § 458 odst. 1, větu druhou, obč. zák.), je třeba provést vzájemné zúčtování těchto plnění s tím, že právo jednoho účastníka proti druhému bude dáno v rozsahu zjištěného rozdílu (shodně taktéž již cit. stanovisko Nejvyššího soudu). Zjišťovaly-li proto soudy obou stupňů veškerý rozsah plnění, které jeden účastník druhému na podkladě neplatné smlouvy o dílo poskytl, postupovaly správně a žádné právní pochybení jim, jak činí dovolatelka, vytýkat nelze. V žádném případě tu nejde ani o překročení žalobního návrhu (srov. § 153 odst. 2*

o. s. ř.), jak se rovněž mylně domnívá dovolatelka, neboť soudy nerozhodovaly o jiném či vyšším nároku než uplatněném žalobou. K tomu, aby o něm mohly rozhodnout v souladu s hmotným právem, však musely brát v úvahu všechny skutečnosti, jimiž hmotné právo oprávněnost nároku podmiňuje.“].

Finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovateli nárok na vrácení částky 240 Kč svědčil, a proto musel finanční arbitr nárok Navrhovatele zamítnout.

V tomto případě však Instituce v průběhu řízení výpisem z Účtu stavebního spoření za rok 2016 doložila, že nároku Navrhovatele uplatňovaného v řízení před finančním arbitrem vyhověla, když Navrhovateli ve prospěch Účtu stavebního spoření připsala s valutou k 2., 3. a 4. čtvrtletí roku 2015 a k 1. čtvrtletí roku 2016 čtyřikrát částku 80 Kč („07.07.2016“, „30.06.2015“, „úhrada vedení účtu“, „-80,00“; „07.07.2016“, „30.09.2015“, „úhrada vedení účtu“, „-80,00“; „07.07.2016“, „31.12.2015“, „úhrada vedení účtu“, „-80,00“; „07.07.2016“, „31.03.2016“, „úhrada vedení účtu“, „-80,00“), namísto čtyř čtvrtletních úhrad ve výši 160 Kč. Instituce tímto prokázala, že na Účet stavebního spoření vrátila 240 Kč, jak Navrhovatel požadoval, a nad návrh Navrhovatele také 80 Kč za 1. čtvrtletí roku 2016.

Dále Instituce nad návrh Navrhovatele výpisem z Účtu stavebního spoření za rok 2016 doložila, že Navrhovateli ve prospěch Účtu stavebního spoření doúčtovala s valutou ke dni 1. 1. 2016 částku úroku 0,61 Kč („07.07.2016“, „01.01.2016“, „úrok“, „0,61“) sníženou o daň 0,09 Kč („07.07.2016“, „01.01.2016“, „daň z úroku“, „-0,09“) a s valutou ke dni 1. 4. 2016 částku úroku 0,60 Kč („07.07.2016“, „01.04.2016“, „úrok“, „0,60“) sníženou o daň 0,09 Kč („07.07.2016“, „01.04.2016“, „daň z úroku“, „-0,09“). Dne 19. 9. 2016 s valutou ke dni 12. 9. 2016 potom Instituce doúčtovala ve prospěch Účtu stavebního spoření částku státní podpory 24 Kč („19.09.2016“, „12.09.2016“, „státní podpora“, „24,00“). S účinností od 1. 4. 2016 (od 2. čtvrtletí roku 2016) Instituce úhradu za vedení Účtu stavebního spoření neúčtuje vůbec, jak vyplývá z absence částek úhrad za vedení Účtu stavebního spoření na výpisech z Účtu stavebního spoření za rok 2016 a za rok 2017.

5.4 Určení neplatnosti článků 1.3 a 1.6 Sazebníku úhrad

Podle § 24 zákona o finančním arbitrovi se v řízení před finančním arbitrem postupuje podle zákona o finančním arbitrovi a podle správního řádu, nestanoví-li zákon o finančním arbitrovi jinak. Zákon o finančním arbitrovi pravidla pro rozhodování o návrzích na určení nebo na plnění neupravuje, proto se použije úprava správního řádu, kde podle § 142 odst. 1 správního řádu platí, že „[s]právní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo.“ Podle § 142 odst. 2 správního řádu finanční arbitr nepostupuje podle § 142 odst. 1 správního řádu tehdy, jestliže „může otázku jeho vzniku, trvání nebo zániku řešit v rámci jiného správního řízení.“

Navrhovatel se v tomto případě domáhá určení, že článek 1.3 „úhrada za vedení účtu čtvrtletně - 160 Kč“) a článek 1.6 „úhrada za ukončení smlouvy o stavebním spoření – zůstatek na účtu klienta je vyšší než sjednaná cílová částka – 4% z rozdílu mezi zůstatkem na účtu klienta zaokrouhleného na celé tisíce korun českých nahoru a sjednanou cílovou částkou“ Sazebníku úhrad jsou neplatné.

S odkazem na § 142 odst. 1 správního řádu může finanční arbitr určovacím výrokem rozhodnout o (ne)platnosti článků 1.3 a 1.6 Sazebníku úhrad pouze v případě, je-li to nezbytné pro uplatnění práv Navrhovatele.

Finanční arbitr při posouzení nezbytnosti určovacího návrhu vychází ze skutkového stavu ke dni rozhodnutí [srov. například Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2014, sp. zn. 29 Cdo 914/2014: „*Jestliže ke dni vydání rozhodnutí o určovací žalobě ve smyslu § 80 o. s. ř. nemá žalobce na požadovaném určení naléhavý právní zájem, je to vždy důvodem k zamítnutí určovací žaloby (s tím, že žalobci nic nebrání v tom, aby žalobu znovu podal v době, kdy naléhavý právní zájem na takovém určení získá /změní-li se poměry, za nichž soud určovací žalobu zamítl/). To platí i tehdy, probíhá-li v době rozhodování o určovací žalobě jiné řízení, jehož výsledek by mohl založit změnu poměrů co do úsudku o (ne)existenci naléhavého právního zájmu na požadovaném určení.*”].

Ze shromážděných podkladů vyplývá, že ke dni rozhodnutí finančního arbitra již byla sjednaná cílová částka naspořena, resp. přespořena, a právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření tedy již netrvá.

Jestliže právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření netrvá, z povahy věci není určení neplatnosti článku 1.3 Sazebníku úhrad stanovujícího výši úhrady za vedení Účtu stavebního spoření nezbytné pro uplatnění práv Navrhovatele.

Pokud jde o určení neplatnosti článku 1.6 Sazebníku úhrad stanovujícího povinnost Navrhovatele zaplatit úhradu ve výši 4 % z rozdílu mezi (přespořeným) zůstatkem na Účtu stavebního spoření a sjednanou cílovou částkou, pak platí, že určovací návrh je nezbytným ve smyslu § 142 odst. 1 správního řádu, pokud je jediným prostředkem ochrany právního postavení Navrhovatele a současně existuje nezbytná a naléhavá potřeba ochrany právního postavení žalobce, tj. jedná se o reálné ohrožení práv nebo právního postavení Navrhovatele ze strany Instituce [srov. například náleží Ústavního soudu ze dne 11. 7. 2017, sp. zn. I. ÚS 1440/14: „*Pro posouzení existence naléhavého právního zájmu ve stanovených případech je významná i skutečnost, že žalobcům nebyla poskytnuta jiná možnost ochrany svých práv, neboť žalobci byli údajnými dlužníky z daného právního poměru a je to tedy pouze žalovaná (vedlejší účastnice), kdo je aktivně legitimován k podání žaloby na plnění. S ohledem na to, že vedlejší účastnice projevila úmysl vymáhat splnění povinnosti (zaplacení smluvní odměny), dosud ale nedošlo k podání žaloby, je stěžovatel ponechán v nejistotě týkající se povinnosti plnit ze smlouvy, a z toho plynoucí povinnosti platit případné narůstající úroky z prodlení.*“].

V tomto případě Instituce k tíži Účtu stavebního spoření úhradu ve smyslu článku 1.6 Sazebníku úhrad nezaúčtovala ani neprojevila úmysl si tuto úhradu k tíži Účtu stavebního spoření zaúčtovat, resp. vymáhat ji po Navrhovateli jiným způsobem. Naopak, Instituce v rámci smírného řešení sporu Navrhovateli zaslala dne 1. 7. 2016 dopis, ve kterém mu sdělila, že „*[d]ále RSTS rozhodla, že při ukončení smlouvy o stavebním spoření č. ■ nebude účtována úhrada za ukončení smlouvy o stavebním spoření ve výši 4 % z rozdílu mezi zůstatkem na účtu klienta zaokrouhleného na celé tisíce korun českých nahoru a sjednanou cílovou částkou, která je stanovena Sazebníkem úhrad za poskytované služby v případě, že zůstatek na účtu klienta je vyšší než sjednaná cílová částka.*“ Navrhovatel potvrdil, že tento dopis od Instituce obdržel. Instituce rovněž v řízení před finančním arbitrem podáním ze dne 1. 7. 2016, evid. č. FA/15540/2016, a ze dne 12. 9. 2017, evid. č. FA/24523/2017, potvrdila, že se pozdrží účtování úhrady podle článku 1.6 Sazebníku úhrad. Z uvedeného tedy vyplývá, že Navrhovateli v projednávaném případě Instituce nehrozí, že by si toto plnění po

Navrhovatelí nárokovala, a proto není určení neplatnosti článku 1.6 Sazebníku úhrad nezbytné pro uplatnění práv Navrhovatele v užším slova smyslu.

Jestliže právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření zanikl jejím přespóřením, Instituce by si ve smyslu článku 1.6 Sazebníku úhrad mohla naučtovat pouze částku odpovídající 4 % z rozdílu mezi zůstatkem na účtu klienta zaokrouhleného na celé tisíce korun českých nahoru po prvním přespóření cílové částky 180.000 Kč a sjednanou cílovou částkou.

Ze zjištěných skutečností vyplývá, že určení, že články 1.3 a 1.6 Sazebníku úhrad jsou neplatné, není ke dni tohoto rozhodnutí nezbytné pro uplatnění práv Navrhovatele. Finanční arbitr proto o nároku Navrhovatele rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku II. tohoto nálezu.

5.5 Nárok na zaplacení nákladů spojených s uplatněním pohledávky v řízení před finančním arbitrem

Navrhovatel za náklady, které mu vznikly v důsledku uplatnění pohledávky, označil odměnu za zastoupení advokátem vyčíslenou podle vyhlášky Ministerstva financí č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů, ve výši 4.900,50 Kč.

Navrhovatel potvrzuje, že *„si je plně vědom ustanovení § 18 zákona č. 229/2002 Sb., zákon o finančním arbitrovi, jež se vztahuje na bezplatnost řízení před finančním arbitrem, a proto náklady právního zastoupení v řízení před finančním arbitrem neuplatňuje.“*

Z toho důvodu se Navrhovatel po Instituci domáhá zaplacení nákladů spojených s uplatněním pohledávky vzniklých mimo řízení před finančním arbitrem na základě § 513 nového občanského zákoníku, podle kterého se příslušenstvím pohledávky rozumí *„úroky, úroky z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním.“*

Finanční arbitr opakuje, že v tomto případě je obecným právním předpisem, kterým si řídí právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření, je občanský zákoník, nikoliv nový občanský zákoník. To znamená, že relevantní úpravou k nároku Navrhovatele není § 513 nového občanského zákoníku, ale § 121 odst. 3 občanského zákoníku, podle kterého *„[p]říslušenstvím pohledávky jsou úroky, úroky z prodlení, poplatek z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním.“*

Povinnost k zaplacení nákladů spojených s uplatněním pohledávky z povahy věci nevzniká komukoliv a automaticky s uplatněním jakékoliv pohledávky, nýbrž teprve tehdy, osvědčí-li se uplatněná pohledávka věřitele jako oprávněná. Právo na náhradu nákladů spojených s uplatněním pohledávky, která se v průběhu soudního nebo správního řízení neosvědčila jako oprávněná, nikomu vzniknout nemůže.

V tomto případě finanční arbitr nárok Navrhovatele na vrácení částky 240 Kč musel zamítnout.

Současně se musí jednat o náklady vzniklé mimo řízení před finančním arbitrem, které byly na uplatnění pohledávky vynaloženy účelně.

Finanční arbitr nevylučuje, že v řízení soudním, kde je povinnost k náhradě nákladů ovládána zásadou úspěchu ve věci, a Navrhovatelí by jako žalobci v případě neúspěchu hrozila povinnost k náhradě nákladů řízení, by mohla být účelnost těchto konkrétních vynaložených nákladů mimosoudního uplatnění pohledávky posuzována jinak.

Finanční arbitr však účelnost nákladů uplatnění pohledávky mimo řízení před finančním arbitrem, které Navrhovatel požaduje v řízení před finančním arbitrem, musí posuzovat s ohledem na procesní předpisy, podle kterých se postupuje v řízení před finančním arbitrem.

Základním východiskem zákona o finančním arbitrovi je zajistit spotřebitelům možnost uplatnění práv vůči finančním institucím, aniž by jim v případě neúspěchu hrozila sankce v podobě povinnosti nést náklady soudního řízení často převyšující hodnotu sporu, která je spojená s řízením soudním. Pokud se tedy spotřebitel svobodně a dobrovolně rozhodne uplatnit svůj návrh u finančního arbitra, čerpá výhody bezplatnosti tohoto řízení, současně ale přijímá také skutečnost, že si náklady tohoto řízení ponese sám, neboť § 18 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi stanoví, že „[k]aždý účastník řízení nese své náklady řízení sám, s výjimkou nákladů tlumočení podle § 13, které nese instituce.“

Na zásadu bezplatnosti řízení před finančním arbitrem proto logicky navazují další zásady procesního práva, které mají navrhovateli garantovat, že mu nebude absence nároku na náhradu nákladů zastoupení na újmu, resp. že mu nebude na újmu, pokud nebude v řízení zastoupen advokátem. Finanční arbitr má proto zákonnou povinnost poskytnout navrhovatelům na jejich žádost pomoc v souvislosti s podáním návrhu na zahájení řízení nebo jeho doplnění a potom také „kdykoli v průběhu řízení“ (srov. § 21 odst. 5 zákona o finančním arbitrovi). Uvedené instituty zajišťují, že úspěch navrhovatele v daném sporu není absolutně podmíněn právní erudovaností navrhovatele či dokonce zastoupením navrhovatele advokátem.

Za účelně vynaložené však lze považovat pouze takové náklady uplatnění pohledávky předcházejícího řízení před finančním arbitrem, které musel navrhovatel nezbytně vynaložit, aby mohl před finančním arbitrem své porušené nebo ohrožené subjektivní právo řádně hájit.

Za náklad potřebný k účelnému uplatňování práva je proto možné považovat například náklady spojené se zasláním výzvy k nápravě, která je totiž podmínkou řízení před finančním arbitrem podle § 10 odst. 1 písm. b) zákona o finančním arbitrovi, a to pouze v případě alespoň částečného úspěchu navrhovatele ve věci. S ohledem na výše uvedené procesní zásady však za nezbytně vynaložený náklad nelze považovat náklady zastoupení advokátem, který za navrhovatele učinil výzvu k nápravě, když výzva učiněná advokátem nemá donucovací povahu, a objektivně tedy k nápravě nemůže vést účelněji než výzva učiněná samotným navrhovatelem.

Pokud tedy Navrhovateli nehrozila povinnost nést náklady řízení před finančním arbitrem, nebylo účelné vynaložit náklady v podobě nákladů právního zastoupení za „3 úkony právní služby a tři režijní paušály“, přičemž konkrétně „[p]rávní služba advokáta spočívala v právním poradenství navrhovateli ohledně námitky neplatnosti a neúčinnosti změn Sazebníku a vrácení bezdůvodného obohacení v únoru 2015, převzetí právního zastoupení navrhovatele a výzvě advokáta jako právního zástupce navrhovatele finanční instituci k smírnému řešení před zahájením řízení před finančním arbitrem dne 10. 2. 2016.“

Nad rámec uvedeného finančnímu arbitrovi ani není zcela jasné, jak by měl nároku Navrhovatele na zaplacení nákladů spojených s uplatněním pohledávky ve smyslu § 121 odst. 3 občanského zákoníku přisvědčit, když Navrhovatel žádným způsobem neprokázal, že by mu ve spojení s uplatněním pohledávky vůči Instituci vůbec nějaké náklady vznikly (tj. Navrhovatel nedoložil, že by zaplatil nebo musel svému zástupci zaplatit odměnu za zastupování ve výši 4.900,50 Kč).

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil, že by Navrhovateli svědčil nárok na vrácení částky 240 Kč a že by odměna za zastupování advokátem byla účelně vynaloženým nákladem spojeným s uplatněním této pohledávky, proto Navrhovateli nelze přiznat zaplatit odměnu za zastupování advokátem ve výši 4.900,50 Kč jako náhradu nákladů spojených s uplatněním pohledávky ve smyslu § 121 odst. 3 občanského zákoníku.

6 K výroku nálezů

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil, že by Navrhovateli podle § 457 občanského zákoníku ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi mohl nárok na vrácení 240 Kč přiznat.

Dále Finanční arbitr nezjistil, že by určení neplatnosti článků 1.3 a 1.6 Sazebníku úhrad bylo nezbytné pro uplatnění práv Navrhovatele ve smyslu § 142 odst. 1 správního řádu.

Jelikož náhrada nákladů spojených s uplatněním pohledávky podle § 121 odst. 3 občanského zákoníku v projednávaném případě není přípustná, protože finanční arbitr nemohl přisvědčit nároku Navrhovatele na vrácení 240 Kč, vynaložené náklady se v projednávaném případě nejeví jako účelné a nezbytné pro uplatnění práv Navrhovatele, a Navrhovatel současně vznik nákladů neprokázal, finanční arbitr nároku Navrhovatele na zaplacení částky 4.900,50 Kč nepřisvědčil.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezů.

P o u č e n í :

Proti tomuto nálezů lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námítky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námítky se lze vzdát. Včas podané námítky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námítkami, je v právní moci.

V Praze dne 20. 10. 2017

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr